

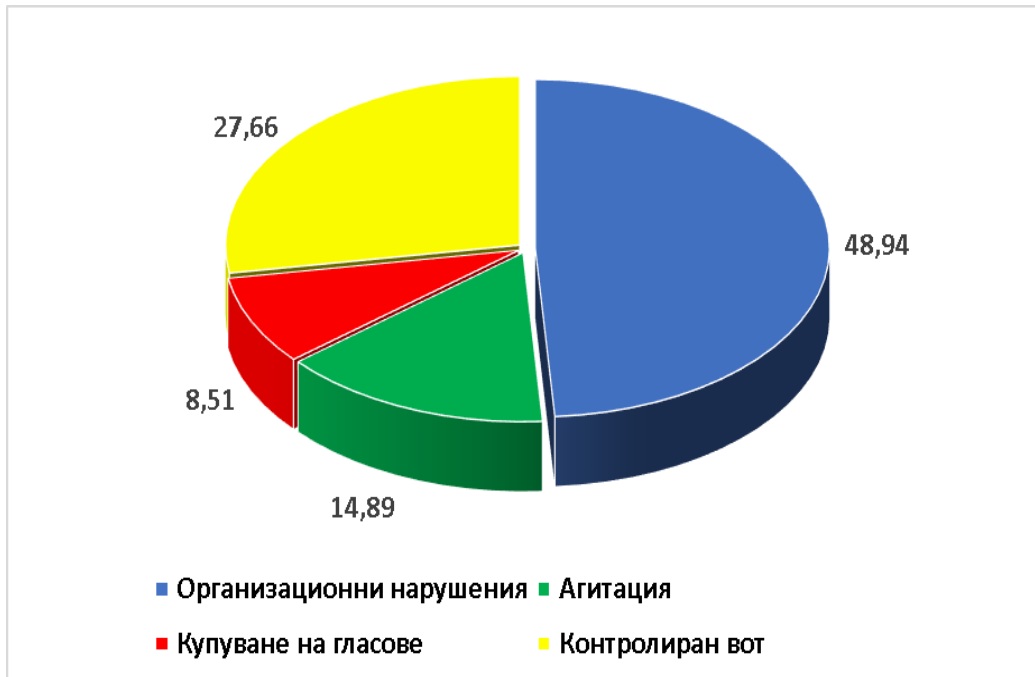
**МЕЖДИННИ ДАННИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО НА
АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“ В
ИЗБОРНИЯ ДЕН -
26 март 2017 г.**

Значителен ръст на сигналите за *контролиран вот* в рамките на изборите за народни представители на 26 март 2017 г. регистрира Асоциация „Прозрачност без граници“ в своето осмо поред наблюдение на изборния процес в страната. Малко под половината от всички получени сигнали в изборния ден касаят *организационни нередности*. Делът на *купуването на гласове* остава тревожно висок.

В изпълнение на своята мисия за повишаване на прозрачността и почтеността в управлението на страната, и в частност на изборния процес, Асоциация „Прозрачност без граници“ проведе наблюдение на подготовката и провеждането на изборни процедури – 8 поредни избори в рамките на повече от 10 години. В отговор на обществените очаквания за независим граждански мониторинг, екипът на Асоциацията проведе наблюдение в изборния ден в рамките на Парламентарни избори 2017, което обхваща територията на всички избирателни райони в страната. Със съдействието на повече от 100 наблюдатели Асоциация „Прозрачност без граници“ извърши мониторинг за спазване на демократичните стандарти при провеждането на избори и за регистриране на нарушения на правата на българските гласоподаватели. Сигнали и запитвания от граждани бяха получавани и на безплатната телефонна линия на Асоциацията – 0800 11 224.

Типология на нарушенията, докладвани в изборния ден

До 20 часа в изборния ден Асоциация „Прозрачност без граници“ е получила от своите наблюдатели и от граждани общо 94 сигнала за нарушения, като 48,94% от тях са свързани с организационни нарушения, 14,89% – незаконна реклама и агитация, 8,51% – купуване на гласове и 27,66% – контролиран вот.

(Неокончателни данни, докладвани по телефона в изборния ден. Пълният обем от нередности ще бъде докладван в единмесечен срок след провеждането на изборите след обработка на всички получени документи от наблюдението и протоколи от СИК и РИК.)

Най-голям брой сигнали за организационни нарушения са констатирани в областите София-град (8), следван от Благоевград (7), Варна (5) и Шумен (5). Най-голям брой сигнали за контролиран вот са получени от избирателните райони в Стара Загора (6), Плевен (3) и Добрич (3). Сигнали за купуване на гласове са констатирани в областите Благоевград, Видин, Добрич, Кюстендил, Монтана.

Организационни нередности

Анализът на данните от деня показва, че **най-голяма честота имат организационните нередности** – 48,94%. Този процент обаче е по-нисък в сравнение с наблюденията, регистрирани в предходните няколко години, когато организационните нарушения достигаха стойности от 60-70% от докладваните нередности в изборния ден. Донякъде намаляването на дела на организационните нарушения може да се отдаде на факта, че парламентарните избори не бяха съчетани с пряко допитване, какъвто беше случаят при Местни избори 2015 и при изборите за президент и вицепрезидент през 2016 г. Същевременно намаляването на процентния дял на организационните нарушения е съпътстван от значителен ръст на сигналите за контролиран вот – тенденция, която заслужава особено внимание.

Що се касае до организационните нарушения в работата на секционните избирателни комисии, те се изразяват предимно в 1) **неспазване на изискванията за**

обозначаване на лицата, които присъстват в изборното помещение и 2) **непрецизно боравене с изборните книжа** (предварително откъсване на бюлетините, предварително отбелязване в избирателния списък).

Озадачаваща е смяната на председатели и членове на секционни комисии през целия изборен ден по искане на партии и кметове, както и **доброволният отказ на председатели на комисии да участват в изборния процес** (Ловеч, Пловдив-Столипиново, Пазарджик, Разград, Сливен, Варна). Отказът на голям брой председатели на СИК повдига въпроса за техните мотиви. Следва да бъде посочено и регистрираното значително забавяне на РИК23 – София при провеждане на заседание и приемане на решение за замяна на отсъстващите членове на СИК – решението е прието едва в обедните часове на изборния ден.

В първата част на изборния ден по-съществените организационни нарушения са свързани с допускане на хаос в изборни помещения, отваряне на изборна урна и съзнателни пропуски при поставяне на втори печат на бюлетините, което прави вота на избирателя недействителен. Във втората част на изборния ден се появяват нов тип организационни нарушения, изразяващи се в предварително попълване на части от протоколите (Петрич, Добрич).

В рамките на категорията „**организационни нарушения**“ са констатирани също: неправилно боравене с бюлетини (предварително откъсване на бюлетини от кочана и на контролен номер – Шумен, София; с. Митино-Петрич; Трявна, Велико Търново); допускане на избирател да гласува преди да бъде извършена проверка дали е включен в списъка (с. Митино-Петрич); четене на висок глас на лични данни (Варна); дребни организационни нередности, свързани с липса на обозначителни знаци на членове на комисии, наблюдатели и застъпници (Варна, Смолян, Търговище, с. Митино-Петрич; София) смени на членове на СИК в началото на деня (Пазарджик, Разград и Сливен), липса на информация за телефони за подаване на сигнали (София, 24 МИР), грешно изписване на името на коалиция в бюлетината (Благоевград).

Сред констатираните организационни проблеми в работата на районните избирателни комисии в страната следва да се отбележи и неефективното поддържане на публичните регистри на постъпили сигнали и жалби.

Контролиран вот и купуване на гласове

Данните от наблюдението в изборния ден показват тревожно висок дял на случаите на **контролиран вот и опитите за незаконно въздействие върху избирателите**. Този дял е значително по-висок от констатираното в рамките на предходните няколко изборни процедури и надхвърля 27%.

Анализът на данните дава основание за оценка, че **опитите за въздействие върху избирателите се осъществяват или чрез участници в изборния процес** (членове на

секционни изборителни комисии, застъпници, представители на партии), **или от представители на местните власти и лица без обозначителни знаци и без ясен статут.**

По-драстичните нарушения се изразяват в опити за въздействие върху изборителите от страна на членове на изборителни комисии, представители на партии и застъпници: представител на партия влиза в тъмната стаичка и указва на изборителите как да гласуват (Плевенско-с. Буковлък); отворена урна в Шуменско – с. Хърсово (като в случая са възникнали съмнения за осъществяван контрол върху изборителите); лица без ясен статут: лица без обозначителни знаци стоят пред изборното помещение и се опитват да влияят върху вота на изборители (Стара Загора – с.Люляк, с.Лясковец, с. Остра могила, Раднево и с. Плоска могила, и в Ст. Загора), лица без обозначителни знаци стоят встрани от изборното помещение и проследяват гласуването (Шумен-5-то ОУ).

За първи път е констатиран случай, при който в изборното помещение присъства **придружител на член на секционна комисия** (Перник-СИК75, Младежки дом). В първата част на изборния ден е констатиран и случай, който вече не се среща често - двама застъпници от една и съща партия стоят в изборното помещение (Петрич-с. Митино).

Продължават да бъдат тревога **опитите за натиск от страна на представители на местната власт върху вота на гражданите**. Регистрираните сигнали касаят случаи, в които кметове стоят пред секциите и наблюдават как протича гласуването (Търговище – общ. Антоново), кмет посреща изборителите пред изборното помещение (Добрич – с. Пчеларово), кмет извозва изборители (Добричко), кмет стои в изборното помещение (Добричко). Този тип нарушения зачестяват във втората част на изборния ден.

Продължават нарушенията в секции в с. Буковлък, Плевенско, изразяващи се в допускане на хаос в изборните помещения и струпване на хора, които гласуват организирано (индикатор за контролиран вот). Наблюдението на терен дава основание за оценка, че случаят е свързан с контролиран вот.

Изплащането на дълго просрочени заплати или бонуси към заплати непосредствено преди или в рамките на изборния ден също е ключов сигнал, който насочва към съмнения за политически натиск върху работещите. Преди началото на изборния ден е получен сигнал за изплатени бонуси към работните заплати на работещите в мини „Бобов дол“ (Дупница/Бобов дол).

Сигнали за пряко купуване на гласове са получени и в гр. Лом и в с. Ново село, Видин.

Относително устойчива е тенденцията за нарушения на **забраните за агитация**. Те се изразяват предимно в разпространение на агитационни материали в близост до секциите в предизборния ден (Разград, Сливен, Велико Търново, София); – микробус, облепен с агитационни материали, обикаля центъра на града (Силистра); – агитация от анонимен анкетър; – разговори на чужд език в изборното помещение (с. Буковлък-Плевен), представител на политическа партия агитира пред секцията (Русе, Сливо поле); реклама на политическа партия на гърба на касова бележка на бензиностанция (София-25 МИР).

На национално ниво се **констатира използване на интернет сайтове на медии за предварително обявяване на данни**. Този факт е показателен за неадекватна законодателна регламентация за забраните за анонсиране на предварителни социологически данни.

Действия, предприети от Асоциация „Прозрачност без граници“

Асоциация „Прозрачност без граници“ е изпратила **четири сигнала до районни избирателни комисии (Плевен, Варна и Перник) и един до Централната избирателна комисия**, в които е отправен апел за издаване на изрични указания към секционните избирателни комисии и предприемане на мерки за преустановяване на нарушенията.

Изпратен е 1 сигнал до РИК-Плевен за необходимост от контрол върху работата на СИК206-с.Буковлък-Плевенско и недопускане на въздействие върху избирателите.

Един сигнал е насочен до РИК-Варна за даване на указания на СИК за не чете на висок глас личните данни на избирателите.

Два са сигналите, насочени към РИК-Перник. В единият случай се касае за получена информация от гражданин, който сигнализира, че в избирателния списък срещу името на избирателя се отбелязва за коя партия е гласувал. Вторият изпратен сигнал е относно „придружител на член на СИК“, стоящ в изборното помещение, с искане на указания за отстраняване на нарушението.

Сигнал е насочен и към ЦИК относно инициирани от кметове на общини във Варна смени на членове на СИК, при които РИК е постановила решение за смяна.

Резултатите от наблюдението в изборния ден показаха съществен дял на опитите за въздействие върху волята на избирателите – т.нар. контролиран вот, осъществяван и от участници в изборния процес (членове на секционни избирателни комисии, застъпници, представители на партии), и от представители на местните власти. Организационните нередности отново са значителен дял от

регистрираните нарушения и по-значителните от тях са свързани с допускане на лица без обозначен статут в изборните помещения, съзнателни пропуски при поставянето на втори печат, четене на лични данни на избирателите на висок глас, предварително попълване на части от протоколите. Тревога будят и регистрираните в някои населени места масови смени на председатели и членове на секционни избирателни комисии.

Какво предстои?

В съответствие с международно утвърдените стандарти при провеждане на наблюдение на изборния процес, Асоциация „Прозрачност без граници“ в едномесечен срок от датата на изборите ще публикува подробен доклад от наблюдението и препоръки за подобряване работата на институциите при подготовка и провеждане на избори.

Асоциация „Прозрачност без граници“ ще продължи да информира своевременно гражданите и медиите за резултатите от своите наблюдения и за предприетите от институциите действия в отговор на отправените препоръки.

**АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“
3 април 2017 година**